

використання монетарних важелів стимулювання розвитку економіки України, що слід вважати важливим напрямом наукового дослідження, особливо у контексті активного впливу глобалізаційних процесів та посилення конкуренції на світових фінансових ринках.

Інформаційні джерела:

1. Данилишин Б.М., Богдан І.В. Еволюція поглядів на роль політики центрального банку: висновки для України. *Фінанси України*. 2021. № 4. С.7-23.

2. Монетарні важелі стимулювання розвитку економіки України: глобальні виміри та національні інтереси: монографія / за ред. д-р техн. наук, проф. Дзюблюка О.В. Тернопіль, 2021. 300 с.

3. Шаров О.М. Монетарний суверенітет в умовах глобалізації. *Фінанси України*. 2019. № 6. С.93-117.

УДК: 336.71

М.О. Євдокімова, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Система безготівкових розрахунків відіграє важливу роль у розвитку національної економіки, сприяє зменшенню частки тіньового сектору економіки та стійкості грошового обігу, розвитку сучасних електронних технологій та підвищенню активності населення як учасника банківської системи країни. Сучасне життя спонукає людей різних вікових категорій і соціального статусу пристосовуватися до використання електронних платежів. Останні події, пов'язані з воєнними діями в країні та пов'язана з цим активна кампанія банківської системи на підтримку онлайн операцій, посприяли зростанню обсягів безготівкових розрахунків [1].

Під час війни українці віддають перевагу безготівковим операціям. В Україні упродовж травня 2022 року з використанням платіжних карток здійснено понад 582 млн операцій на суму близько 502,4 млрд грн. Це менше на 7,5% за кількістю та більше на 20,4% за сумою проти січня 2022 року.

За кордоном сума оплати товарів у платіжних терміналах торговельної мережі та отримання готівки в банкоматах з використанням платіжних карток у травні 2022 року становила 57,5 млрд грн (у січні – близько 7 млрд грн). Це пояснюється значною

кількістю громадян, які вимушені були тимчасово виїхати з України через війну.

В умовах війни українці продовжують надавати перевагу безготівковим операціям із платіжними картками. Так, у травні 2022 року частка безготівкових операцій із використанням платіжних карток за сумою становила майже 69% у загальному обсязі операцій із платіжними картками (у січні 2022 року цей показник становив 63%, у 2020 році – 86%). Водночас частка за кількістю залишилася майже незмінною – 92% (за січень 2022 року – 91%). Тобто 92 зі 100 операцій із картками були безготівковими. У травні 2022 року порівняно з січнем цього року відбулося зменшення кількості платіжних карток, з якими щомісяця здійснювалися видаткові операції. Їхня кількість зменшилася на 11% – із 48,2 млн шт. до 42,8 млн шт.

Загальна кількість безконтактних та токенизованих платіжних карток скоротилася на 6% та 15% відповідно, але їхня популярність серед українців залишається дуже високою. Загальна частка безконтактних та токенизованих платіжних карток серед усіх активних карток становить 60% (цьогоріч у січні – 58%). Загалом на сьогодні токенизованою є приблизно кожна шоста активна платіжна картка (на початку січня – приблизно кожна сьома); безконтактною – приблизно кожна друга. Менше п'ятої частини операцій, 18,2 % за сумою та 16% за кількістю, здійснювалася в торговельній мережі з фізичним зчитуванням даних із носія картки. Решта операцій були безконтактними або за допомогою смартфонів та інших гаджетів. Їхня сума цьогоріч у травні становила 79,2 млрд грн [3].

Безконтактні і токенизовані картки – це інноваційні технології. Технології схожі, але й відрізняються один від одного. Основна відмінність, яка буде зрозуміла користувачеві - це те, що токенизовану картку не потрібно носити з собою. Досить оцифрувати її у платіжному додатку і мати платіжний інструмент (смартфон, годинник, кільце тощо) з функцією NFC. При цьому для безконтактною карти все ж доведеться виділити місце у своєму гаманці. Безготівкові операції з використанням безконтактних та токенизованих карток становили третину від загальної кількості та обсягу безготівкових операцій у торговельних мережах.

Через війну кількість активних POS-терміналів у торговельній та сервісній мережах у травні порівняно з січнем зменшилася на 13,7% (до 331,5 тис. шт.), а кількість банкоматів – на 16,6% (до 15,3 тис. шт.). Для компенсації скорочення мережі POS-терміналів та зменшення витрат бізнесу на їхнє встановлення банки, платіжні системи та небанківські фінансові установи сьогодні пропонують низку

технологічних рішень, що дають можливість приймати безготівкові платежі з використанням платіжних карток навіть без використання фізичних POS-терміналів. Водночас регіональний розподіл термінальної мережі на території України залишається нерівномірним. Найменша кількість платіжних пристроїв на одного жителя спостерігається на заході країни та в Луганській, Донецькій областях. За кількістю платіжних карток та платіжних пристроїв для їх обслуговування домінують Київ, Дніпропетровська та Харківська області.

Розвиток інноваційних сервісів та безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток в Україні позитивно впливає на фінансові звички українців. Якщо раніше держателі платіжних карток частіше знімали готівку в банкоматах, то сьогодні вони все більше віддають перевагу безготівковим розрахункам. Зручність безготівкових розрахунків дозволяє користуватися банківськими послугами цілодобово та дистанційно проводити платежі не лише за допомогою платіжної картки, але й сплачуючи за товари та послуги без обов'язкового відвідування відділення банку. Оплата товарів і послуг в Інтернеті у травні 2022 року становила четверту частину за кількістю (27%) та шосту частину за сумою (16,2%) від усіх безготівкових операцій із платіжними картками, це майже 64 млрд грн.

Обсяг операцій з використання безготівкових розрахунків у 2021 році склав майже 1,1 трлн грн, що, порівняно з 2020 роком більше на 18,3%. Найбільше операцій припадає на розрахунки в торговельних мережах – 49,3% та перекази з картки на картку – 42,1%. В Україні 41 млн осіб, з них 24 млн осіб віком від 16 до 59 років. Оскільки популярність безготівкових розрахунків більш притаманна молодому населенню така статистика свідчить про те, що лише близько 50% українців використовують безготівкові розрахунки [4]. Отже, в Україні досі суттєвим є "розрив" між старшим поколінням і молоддю, міськими та сільськими жителями в користуванні цифровими технологіями, 53% населення, віком від 17 до 70 років, володіють цифровими навичками на рівні "нижче середнього", а 15% населення не володіють жодними цифровими навичками. Досягти поступу у переході на безготівкові платежі заважає також недостатній рівень охоплення Інтернетом, особливо у сільській місцевості [5].

Необхідними заходами, що стимулюватимуть безготівковий ринок, є вдосконалення захисту платіжних карток від шахрайств, підвищення фінансової грамотності населення з метою інформування не лише про можливості використання платіжних карток, але й про

переваги безготівкових розрахунків, забезпечення розвитку платіжної інфраструктури.

Інформаційні джерела:

1. Шільвінська О.Л., Глигало Н.А., Здір В.А. Стан та перспективи розвитку розрахунків платіжними картками в Україні / Приазовський економічний вісник. 2021. Випуск 2(25). С. 202-206.

2. Пиріг С.О., Іщук Л.І., Олександренко І.В. Оцінка рівня ринку платіжних карток та чинники впливу на його розвиток. Економічний форум. 2021. №1. С.184-192.

3. Офіційний сайт Національного банку України / Платежі та розрахунки URL: <https://bank.gov.ua/ua>.

4. Бітнер І.В, В'язовий С.М. Визначення перспективних напрямків вдосконалення безготівкових розрахунків та їх стандартизація для українського ринку платежів / Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. 2022. №1(4). С.62-694.

5. Чому перехід України на безготівкові платежі розтягнеться на роки. URL: <https://razumkov.org>.

УДК 368.022.15

О.В. Жиликова, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

ВПРОВАДЖЕННЯ ВБУДОВАНОГО СТРАХУВАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проблеми, з якими стикнулося суспільство в період пандемії та які посилилися з військовою агресією, спонукали страховий ринок до розвитку у напрямку впровадження технологічних інновацій. Саме необхідність віддаленого спілкування з клієнтами, укладання та обслуговування договорів, залучення нових клієнтів на відстані стало поштовхом до інноваційного розвитку страхового ринку. Оскільки вимоги клієнтів змінюються, і люди очікують на високоперсоналізовані послуги, страхові компанії повинні впроваджувати інновації та скорочувати витрати для підвищення конкурентоспроможності.

На ряду з впровадженням особистих електронних кабінетів страхувальників, мобільних застосунків, розширення електронних каналів продажу, що вже для багатьох страховиків не є інноваціями, слід звернути увагу на інші можливості розширення бізнесу за допомогою сучасних технологій. InsurTech як складова FinTech передбачає запровадження у страхову справу технологій машинного навчання, штучного інтелекту, розробок у сфері кібербезпеки, аналізу великих